

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בהר, י"ז אייר (ערב ל"ג בעומר), ה'תשל"ג

חלק א – יוצא-לאור לש"פ בהר-בחוקותי, כ"ב אייר, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בהר"ב בחוקותי, כ"ב אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ בהר, י"ז אייר (ערב ל"ג בעומר) ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ג אייר, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2020 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ בהר, י"ז אייר (ערב ל"ג בעומר), ה'תשל"ג.
בלתי מוגה

א. יום הש"ק ערב ל"ג בעומר, לאחרי חצות וסמוך למנחה —
שייך כבר לל"ג בעומר, כפי שהדבר מתבטא בהלכה לפועל בנגלה
דתורה, שבמנחה אין אומרים "צדקתך".¹ ולכן, גם ההתוועדות שנערכת
בזמן זה שייכת לל"ג בעומר.

ובהתאם לכך, יש להתעכב על הענין המובא בהתחלת כמה דרושי
חסידות² של ל"ג בעומר, שאיתא בזהר³ שרשב"י אמר תורה על הפסוק⁴
"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", כפי שהענין הוא בפנימיות
התורה.

ב. והנה ידוע שכל ענין בפנימיות התורה יש לו מקור בנגלה
דתורה.⁵

וכידוע הסיפור⁶ ששאלו אצל רבינו הזקן היכן מרומז בנגלה דתורה
מאמר הזהר⁷ (המובא בתורת החסידות⁸) ש"אורייתא בלא דחילו ורחימו
לא פרחא לעילא", והשיב, שזוהי גמרא מפורשת: איתא בגמרא⁹ "כתיב¹⁰
כי גדול עד שמים חסדך, וכתיב¹¹ כי גדול מעל שמים חסדך, הא כיצד,
כאן בעושין לשמה (מעל שמים), וכאן בעושין שלא לשמה" (עד שמים),
והרי "לשמה" פירושו "מאהבה"¹², ונמצא, שגם ע"פ נגלה יש חילוק אם
לימוד התורה הוא בדחילו ורחימו או בלא דחילו ורחימו (יראה ואהבה).
ולכאורה: לשם מה סיפרו לנו סיפור זה בכל פרטיו, בה בשעה
שהיו יכולים לספר רק תוכן הענין? — אך הענין הוא, שזוהי הוראה
לנו, לידע שכל ענין שמובא בחסידות, פנימיות התורה, יש לו מקור
בנגלה דתורה.

---

(1) ראה שו"ע אדה"ו או"ח סוסרצ"ב. חמ"ט ע' 35. וש"נ.
וש"נ. (7) תקו"ז ת"י (כה, ב).
(2) ראה הנסמן בהתחלת המאמר שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' ...).
(3) ח"ג נט, ריש ע"ב.
(4) תהלים קלג, א.
(5) ראה גם
(6) ראה בית רבי ח"א פ"כ. וראה גם תו"מ וראה גם תו"מ חמ"ה ע' 170. וש"נ.
(8) תניא פל"ט-מ. ועוד.
(9) פסחים נ, ב.
(10) תהלים נו, יא.
(11) שם קח, ה.
(12) מאירי כאן. וראה פרש"י עקב יא, יג.

ובהקדמה:

כל ענין בתורה, אפילו תיבה אחת, הו"ע עיקרי כו', וכמ"ש הרמב"ם¹³ ש"אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה" (ועד"ז בנוגע לתושבע"פ). וא"כ, כל ענין בפנימיות התורה כשלעצמו הוא חלק מהתורה, כך, שאין צורך לחפש לו מקור בנגלה דתורה.

אבל אעפ"כ, כיון שהתורה היא "תורה אחת", להיותה "תורת אמת", בהכרח לומר, שכל עניני התורה קשורים זב"ז, כך, שגם ענין שהוא חלק מפנימיות התורה צריך להשתקף גם בנגלה דתורה עד להלכה למעשה.

ומודגש יותר בכך שחלק זה נקרא בשם "פנימיות התורה" — הפנימיות של חלק הנגלה, כך, שזהו ענין אחד שיש בו חיצוניות ופנימיות, שקשורים זב"ז יותר מהקשר של לבוש עם המלובש בו, שהלבוש אינו ממהות המלובש, ואין הכרח שיתאים בכל פרטיו אל המלובש, משא"כ חיצוניות ופנימיות של ענין אחד, שכל הפרטים שבפנימיות (בחלק הנסתר) ישנם גם בחיצוניות (בחלק הנגלה).

ומזה מובן גם בנוגע למאמר הזהר על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים גו'" שנתבאר בדרושי ל"ג בעומר, שיש לו שייכות לענינו של ל"ג בעומר כפי שהוא ע"פ נגלה דתורה.

ג. והענין בזה:

איתא בגמרא¹⁴: "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא . . וכולן מתו בפרק אחד (תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת), מפני שלא נהגו כבוד זה לזה". ובל"ג בעומר — "פסקו מלמות"¹⁵.

וכיון שסיבת מיתת תלמידי ר"ע (מפסח עד עצרת) היא "מפני שלא נהגו כבוד זה לזה", הרי מובן, שבל"ג בעומר, שפסקו מלמות, בטלה הסיבה "שלא נהגו כבוד זה לזה", כי, בהבטל הסיבה בטל המסובב, ונמצא, שבל"ג בעומר מודגש ענין האחדות — שזהו תוכן הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".

ואחדות זו נפעלה ע"י התורה — כמרומוז בזה של"ג בעומר שבו פסקו למות הוא בין פסח לעצרת, שבו ניתנה תורה, וכמובן גם מהמשך דברי הגמרא ש"הי' העולם שמים, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע

15) מאירי שם.

13) הל' תשובה פ"ג ה"ח.

14) יבמות סב, ב.

(חמשה תלמידים, או לפי הגירסא שבמדרש¹⁶: שבעה תלמידים), והם העמידו תורה" — כיון שהתורה היא "תורה אחת", וכמבואר בתו"א¹⁷ הטעם ש"חג השבועות אינו אלא יום אחד בלבד, משא"כ בפסח וסוכות שהן ז' ימים, כי בחג השבועות הוא זמן קבלת התורה שהוא בבחי' הכתר שהוא בחי' יחידה שלמעלה מהתחלקות כו".

ד. וענין זה שייך במיוחד לרשב"י — א' מהחמשה (או שבעה תלמידים) של ר"ע ש"העמידו תורה":

ובהקדמה¹⁸ — שמצינו תנאים שעיקר לימודם הי' בנגלה דתורה, תנאים שעיקר לימודם הי' בפנימיות התורה, ותנאים שלמדו הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, אבל לימודם הי' באופן שהיתה מחיצה בין הנגלה לפנימיות.

[ולהעיר מהמדובר בהתוועדויות שלפנ"ז¹⁹ בנוגע לתנאים שפסקו הלכות למטה ע"פ מה שראו בשורש הענינים למעלה, אבל אעפ"כ, כיון שהפס"ד למטה הי' צ"ל באופן שהענין נמשך ונתעצם בשכלם, נמצא, שיש עדיין מחיצה בין הענין כפי שהוא למעלה להמשכתו למטה בשכל האדם].

אבל אצל רשב"י הי' לימוד נגלה דתורה ופנימיות התורה ללא מחיצה ביניהם, כמבואר²⁰ בענין "מחצתי ואני ארפא"²¹, שרשב"י הסיר וביטל את המחיצה שבין פנימיות התורה לנגלה דתורה,

— כידוע²² בענין "גלעד", "עד הגל הזה גו' אם אני לא אעבור אליך גו' ואם אתה לא תעבור אלי גו"²³, שזוהי המחיצה בין יעקב ללבן (בין ישראל לעמים), ובשרש הענינים הו"ע המחיצה שבין בחי' לובן העליון לסדר השתלשלות כו' —

והיינו, לפי שרשב"י התחיל את הענין של גילוי פנימיות התורה, וכידוע שדורו של רשב"י הוא בדוגמת הדור של משה רבינו²⁴, ובדוגמת הדור של משיח²⁵, ולכן התחיל על ידו הגילוי של פנימיות התורה, ונמשך אח"כ ע"י האריז"ל, שאמר ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"²⁶, ועוד יותר — ע"י תורת חסידות חב"ד, שעל ידה נעשה

16) ב"ר פט"א, ג. קה"ר פי"א, ו.
 17) יתרו בהוספות קט, סע"ד.
 18) ראה גם תו"מ סה"מ אייר ע' רעז ואילך. וש"נ.
 19) שיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר סט"ז (לעיל ע'...). וש"נ.
 20) ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח קנט, א.
 21) ראה זהר ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א.
 22) כידוע בענין "גלעד", "עד הגל הזה גו' אם אני לא אעבור אליך גו' ואם אתה לא תעבור אלי גו"²³, שזוהי המחיצה בין יעקב ללבן (בין ישראל לעמים), ובשרש הענינים הו"ע המחיצה שבין בחי' לובן העליון לסדר השתלשלות כו' —
 23) ראה זהר ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א.
 24) ראה זהר ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א.
 25) ראה זהר ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א.
 26) תניא אגה"ק רסכ"ו (קמב, ב).

הגילוי דפנימיות התורה באופן ד"יתפרנסון"²⁷, ובפרט לאחרי פטרבורג, שאז התחיל עיקר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה"²⁸, כמבואר בשיחה הידועה²⁹ שזהו ע"ד הזית שמוציא שמנו כשכותשין אותו³⁰ (וע"ד שמצינו אצל רשב"י שדוקא ע"י צער המערה נעשה אצלו עילוי גדול ביותר — "כי הוה מקשי רשב"י קושיא הוה מפרק ל"י רשב"י עשרין וארבעה פירוקי"³¹). ומזה מובן, שענין האחדות שנפעל ע"י התורה מודגש יותר אצל רשב"י, שפעל ענין האחדות בתורה גופא.

ה. וענין האחדות שנפעל ע"י התורה, הוא באופן שנמשך וחוודר בכל פרטי הענינים של בני", עד לענינים גשמיים, כמו אכילה ושת"י, שנעשים דם ובשר כבשרו להחיות את הגוף הגשמי, שהו"ע יחוד הנשמה עם הגוף; וכמו האחדות שבהתוועדות באופן ד"שבת אחים גם יחד", שקשורה גם עם ענין של אכילה ושת"י כו'.

וגם ענין זה מודגש במיוחד אצל רשב"י — שע"י אמירתו תורה על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", פעל ירידת גשמים כאשר "הוה עלמא צריכא למיטרא"³², היינו, שהעולם מצד עצמו הי' במעמד ומצב שאינו ראוי לירידת גשמים, ואעפ"כ פעל בו רשב"י ירידת גשמים, ובאופן ד"בעתם"³², "בלילי רביעית ובלילי שבתות"³³ (ולא בזמן שיכול להפריע לקיום התומ"צ).

ועד"ז מצינו אצל רשב"י שכאשר תלמידיו ביקשו השפעה גשמית, יצא לבקעה ואמר "בקעה בקעה התמלאי זהב"³⁴, וכך אירע בפועל, והיינו, שע"י התורה פעל אפילו במקום ירוד כמו בקעה כו'.

וכל זה — לפי שהתורה היא למעלה מהעולם, ומצד התורה אין צורך להתחשב עם העולם, שלכן היתה הנהגת רשב"י באופן שלא התפעל מהמלוכה, אף שהיתה במעמד ומצב ד"מושל בכיפה", ורק בגלל ש"אין סומכין על הנס"³⁵, הוצרך לברוח ולהתחבא במערה, אבל ענין זה לא פעל אצלו היזק כלל, ואדרבה, דוקא ע"י צער המערה ניתוסף אצלו עילוי גדול יותר (כנ"ל ס"ד).

ומרשב"י נמשך ענין זה עד לדרא דמשיחא, משיח צדקנו, שיבוא

27 תקנ"ז ת"ו בסופו. וראה תו"מ ח"ס (קמג, א).

ע' 128 הערה 90. וש"נ. (32 בחוקתי כו, ד.

28 סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך. (33 תענית כג, רע"א. הובא בפרש"י

29 שם ע' 26. עה"פ.

30 מנחות נג, ב. (34 שמו"ר פנ"ב, ג. ועוד.

31 שבת לג, סע"ב. וראה אגה"ק שם (35 ראה פסחים סד, ב.

ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, לאחרי וע"י ש"פוצו מעינותיך חוצה"ט³⁶, ועד לקיום היעוד³⁷ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שהו"ע גילוי עלמא דאתכסיא (ים) באופן גלוי לעין כל³⁸.

* * *

ו. דובר כמ"פ שכאשר ישנו ענין של זכרון, הרי זה צריך להיות לא רק זכרון אודות מאורע שאירע בעבר, אלא באופן שצריך לחזור ולחוות ("איבערלעבן") מאורע זה גם עתה,

— וכמו בזכירת יצי"מ, שאין זה רק זכרון העבר, אלא באופן ש"חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים"³⁹. וכפי' הבעש"ט⁴⁰ על מאמר המשנה⁴¹ "הקורא את המגילה למפרע לא יצא", שהכוונה היא לקריאת המגילה באופן שזהו מאורע שאירע פעם, "למפרע", ואז "לא יצא", שעדיין לא יצא ממצרים ומגזירת המן כו' — ועד שחויית הזכרון עתה היא באופן שלא זו בלבד ש"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"⁴², אלא שהזכרון הוא באופן שפועל עליו בנוגע למעשה בפועל, שדוקא אז הרי זה ענין אמיתי (שמברית מן הקצה אל הקצה⁴³), ועד לאמת לאמיתו.

ומזה מובן גם בנוגע לזכרון של ל"ג בעומר, שצ"ל לא רק באופן של זכרון בלבד, אלא צריך לחוות זאת כאילו הדבר נעשה בפועל (ולא רק באופן של דמיון בלבד, אלא שאכן נעשה בפועל) עתה, ולכן הרי זה פועל עליו בנוגע למעשה בפועל.

ובכן, הזכרון של ל"ג בעומר, שבו פסקו תלמידי ר"ע מלמות כיון שהתחילו לנהוג כבוד זה לזה, צריך לפעול אצל כל אחד מישראל, ובמיוחד אצל תלמידים — שיש להם שייכות מיוחדת לל"ג בעומר, כפי שנהוג מדורות שבל"ג בעומר יוצאים מבין ד' כתלי החדר והשיבה אל השדות כו'⁴⁴ — להתנהג כמו תלמידי ר"ע (לאחרי שפסקו מלמות) שנהגו כבוד זה לזה, באופן ד"שבת אחים גם יחד", וכמובן שאע"פ שע"פ תורה

40 ראה כש"ט בהוספות ס"ק. וש"נ.

41 מגילה רפ"ב.

42 קידושין מ, א.

43 תניא פי"ג. אגה"ק ס"ד.

44 ראה גם שיחת ל"ג בעומר תשי"א

ס"ח ואילך (תו"מ ח"ג ע' 77 ואילך). וש"נ.

36 ראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

37 ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

38 חסר הסיום (המו"ל).

39 פסחים קטו, ב (במשנה). וראה תניא

רפמ"ז.

ישנו סדר ההנהגה ד"קנאת סופרים תרבה חכמה"⁴⁵, הרי זה צ"ל באופן שאינו שולל את כבודו של חברו כו'.

ז. אך צריך להבין: איך יכולים לדרוש מתלמידים — איזה שיהיו, לא רק תלמידים בבית-ספר שבו לומדים תורה, אלא אפילו תלמידים במוסד שלעת-עתה אינו ראוי עדיין לשם "בית ספר" — להידמות לתלמידי ר"ע ולהתנהג כמותם?!

ובהקדמה בנוגע לתלמידי ר"ע — שעצם העובדה שהם תלמידי ר"ע מהווה הוכחה על גודל מעלתם.

וכל זה — אפילו בנוגע לתלמידים שלא נהגו כבוד זל"ז, שכיון שגם הם היו תלמידיו של ר"ע, בעל המאמר "ואהבת לרעך כמוך"⁴⁶ זה כלל גדול בתורה"⁴⁷, הרי בודאי שנוסף לכך שכל שאר הענינים היו אצלם בשלימות, הנה גם מה שלא נהגו כבוד זל"ז [נהיינו, העדר הכבוד בלבד, כמו מניעת הריוח, אבל לא באופן של הפסד, שהרי בודאי לא הזיקו זל"ז חו"ן] הי' מצד גודל מעלתם כו"⁴⁸,

— ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל (בשער הגלגולים)⁴⁹ ש"אם ימצאו .. ב' נשמות משרש אחד .. בשני חברים, יהיו שניהם שונאים ומקטרגים זה לזה בטבעם .. לפי ששניהם זה חפץ לינק מן השרש ההוא יותר מחברו, והם מקנאים זל"ז בטבעם כו"."

וע"פ האמור (ס"ב) שכל ענין בפנימיות התורה משתקף גם בנגלה דתורה, מצינו דוגמא לזה גם בהלכה: "הכל נאמנין להעידה חוץ כו' ובת חמותה כו'"," שאומרת בלבה .. זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדחה"⁵⁰, והיינו, שכשישנם שנים שיכולים שייכים לקבל אותו ענין, יש לכל אחד נטי' להשתדל שדוקא הוא יקבל זאת (וע"ד "חייך קודמין"⁵¹) —

וע"ד מה שמצינו אפילו לעתיד לבוא ש"כל אחד נכוה מחופתו של חברו"⁵², וכיון שאז יהיו כל העילויים כו', עכצ"ל, שזהו ענין שמורה על דרגא נעלית בעבודה.

ועאכו"כ לאחר שנתעלו לדרגא נעלית יותר, שגם נהגו כבוד זל"ז, הרי בודאי שהיו בתכלית העילוי.

(49) הקדמה כ'.

(50) יבמות ק"ז, א ובפרש"י.

(51) ב"מ סב, א.

(52) ב"ב עה, א.

(45) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א.

(46) קדושים יט, יח.

(47) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(48) ראה גם לקו"ש לקו"ש חל"ב ע' 149

ואילך. וש"נ.

וא"כ, איך יכולים לדרוש מכל התלמידים להידמות להם ולהתנהג כמותם?!

ח. אך הענין הוא — שלאמיתו של דבר, הנה כל אחד מישראל הוא תלמיד של ר"ע, אלא שיש צורך לגלות זאת כו'.

וכמובן ממאמר הבעש"ט⁵³ על הפסוק⁵⁴ "כי תהיו אתם ארץ חפץ", שכל אחד מישראל הוא כמו "ארץ חפץ" שיש בה אוצרות יקרים של אבנים טובות ומרגליות כו', אלא שיש כאלו שאצלם רואים זאת בגלוי, ויש כאלו שאצלם לא רואים זאת בגלוי, אבל אין זה משנה את המציאות שגם אצלם יש בהעלם אוצרות יקרים (שהרי אין זה כמו "תכשיט" שכל ענינו שיהי' נראה בגלוי דוקא), אלא שצריך רק לגלות אותם כו'.

וגילוי זה נעשה ע"י התורה, שלהיותה "תורה אור"⁵⁵, הרי היא מאירה ומגלה את המציאות האמיתית של כל דבר, ובנדוד, מציאותו האמיתית של כל אחד מישראל.

ואשרי חלקם של אלו שמתעסקים לגלות את הענינים שישנם בהעלם אצל כל אחד מישראל, עד שיהי' בגלוי במעמד ומצב של תלמיד ר"ע, בידעם, שאינם צריכים לפעול דבר חדש, אלא רק להסיר את הדברים המונעים ומסתירים כו', ואז תגלה המציאות האמיתית.

ט. ובענין זה יש לתלמידים ללמוד הוראה מרבי עקיבא עצמו: כאשר התלמיד שואל: מי הי' רבי עקיבא? — מספרים לו מ"ש בגמרא⁵⁶ שלא היתה לו "זכות אבות" ("יחוס"), שלכן לא היו יכולים למנותו לנשיא במקום רבן גמליאל.

ובהתאם לכך אומרים לכל תלמיד: לא נוגע ולא משנה מי הוא אביך או אמך, זקנך או זקנתך; מדברים עמך, ומתחילים ממך, והכל תלוי בך! ... וכאשר שואל כיצד יכול להתחיל לעסוק עם עצמו — הנה גם ענין זה למדים מרבי עקיבא:

איתא במדרשי חז"ל⁵⁷: "מה הי' תחלתו של רבי עקיבא? — בן ארבעים שנה הי' ולא שנה כלום. פעם אחת הי' עומד על פי הבאר, אמר, מי חקק אבן זו, אמרו, לא המים שתדיר נופלים עלי' בכל יום. . . אבנים שחקו מים⁵⁸. מיד הי' רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו, מה רך פסל את

56 (ברכות כז, סע"ב.

57 אבות דר"נ פ"ו, ב.

58 איוב יד, יט.

53 ראה כש"ט בהוספות סנ"ז. וש"נ

נעתק ב"היום יום" דיום זה — יז אייר).

54 מלאכי ג, יב.

55 משלי ו, כג.

הקשה, דברי תורה שקשה כברזל, על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה". ועי"ז נשתנה מן הקצה אל הקצה, ועד למעמד ומצב ש"כולהו אליבא דר"ע"⁵⁹.

והגע עצמך: מה שפעל על ר"ע לא הי' ענין של אותות ומופתים, כמו עשרה הניסים שאירעו בביהמ"ק⁶⁰, אלא ענין טבעי שבעולם, ובטבע גופא — לא במין החי או הצומח, אלא במין הדומם, כמו מים ואבן, שכאשר מים הולכים ומנטפים על אבן, הנה סוכ"ס "אבנים שחקו מים", ובראותו זאת, הביץ ר"ע שענין טבעי זה נועד ללמדו הוראה בעבודתו לקונו (שזוהי תכלית בריאתו) — "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני"⁶¹, כתורת הבעש"ט⁶² שכל דבר בעולם שהקב"ה זימן ליהודי לראות או לשמוע, הנה תיכף ומיד צריך ללמוד ממנו הוראה בעבודת ה'.

וענין זה מהוה הוראה לכל תלמיד, גם תלמיד קטן — הן קטן בשנים, והן קטן בידיעות, גם אם הוא כבר בן ארבעים שנה כו' — שמבלי הבט על מעמדו ומצבו עד עתה, הנה בשעתא חדא וברגעא חדא יכול להתחיל סדר עבודה חדש, ולהשתנות מן הקצה אל הקצה, ולהיות תלמיד של ר"ע, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה⁶³.

ועד"ז גם בנוגע לתלמידים שנמצאים כבר בדרגא נעלית — הנה כבוא ל"ג בעומר יש הוראה ונתינת כח להתעלות לדרגא נעלית יותר כו'.

ועי"ז מעמידים דור של "צבאות ה'"³⁸.

* * *

י. נוסף על האמור לעיל שבל"ג בעומר פסקו תלמידי ר"ע מלמות — ישנו עוד ענין בל"ג בעומר, שהוא יום ההילולא של רשב"י.

וכיון שסדר הדברים הוא שתחילה הי' הענין דפסקו מלמות ואח"כ ענין ההילולא דרשב"י — לכן גם הדיבור אודות ענינים אלו הוא בסדר זה. וכשם שדובר לעיל שיכולים לדרוש מכל אחד מישראל להיות בדרגת תלמיד של ר"ע — יש לבאר כן גם בנוגע לענין ההילולא דרשב"י, שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, כפי שהדבר מתבטא בפועל בכך שמורים לו שלא לומר תחנון, בגלל שצריך לשמוח בשמחתו של רשב"י.

במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד.

62 ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

63 ברשימה נוספת, שזוהי ההכנה הראוי

לקבלת התורה — התכלית דיצי"מ וספה"ע כו'.

59 סנדרין פו, רע"א.

60 אבות פ"ה מ"ה.

61 משנה וברייתא סוף קידושין (ע"פ

הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של

תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה

יא. ובהקדים — גודל מעלתו של רשב"י, עליו אמר ר"ע "דייך שאני ובוראך מכירין את כחך"⁶⁴, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה בעולם, כפי שאמר רשב"י: "ראיתי בני עלי' והן מועטין . . אם שנים הן אני ובני הן"⁶⁵, "ואם חד הוא אנא הוא"⁶⁶, ועד ש"יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"⁶⁵, להיותו "צדיק יסוד עולם"⁶⁷.

ובפרטיות יותר:

בענין "בני עלי" גופא — יש כו"כ דרגות, כמובן מזה שבתחילה נאמר⁶⁵ "אם אלף הן . . אם מאה הם . . (אי תלתין אינון) אם שנים הן", ועד "אם חד הוא", דלכאורה אינו מובן: כיון שבסופו של דבר אומר "אם חד הוא", למה צריך למנות את כל האפשרויות שלפנ"ז, וממה-נפשך כו', והרי לא שייך שתהי' מחלוקת במציאות? ! אך הענין הוא, שב"בני עלי" גופא יש ריבוי דרגות, כפי שמונה את כל פרטי האופנים שבזה (אלף, מאה וכו'), ועד לדרגא הכי נעלית ש"בבני עלי", שעז"נ "חד הוא".

[ועפ"ז יש לבאר דיוק הלשון "אם שנים הן אני ובני הן", ולא "אני ואליעזר בני" (כפי שנאמר לעיל מיני'): "אילמלי אליעזר בני עמי כו'"), או "אני ובני אליעזר" — כי, הדרגא היותר נעלית ד"בני עלי" שייך לרשב"י דוקא, ולכן, גם אם "שנים הן", היינו, שיש עוד מישוהו בדרגא זו, הרי זה רק "בני" — שאין זה מצד מעלת עצמו ("אליעזר בני", או אפילו "בני (ואח"כ גם) אליעזר"), אלא אך רק מצד שייכותו לרשב"י].

וכמו בנוגע לעילוי ד"תורתו אומנותו"⁶⁸ (שע"פ דין אינו שייך בימינו⁶⁹), שיש בזה כמה דרגות — שהרי עליו זה נאמר (לא רק בנוגע לרשב"י עצמו, כי אם) בנוגע לרשב"י וחבריו, היינו, שגם אצל חבריו של רשב"י ה' העילוי דתורתם אומנותם, אלא שהדרגא הכי נעלית בזה היתה אצל רשב"י בלבד.

אך עפ"ז אינו מובן: כיון שגדלה מעלת רשב"י כל כך — איך יתכן לומר שכל אחד מישראל יש לו שייכות ליום ההילולא של רשב"י? !

יב. ויובן בהקדם מה שמצינו בנוגע למשה רבינו — שכל אחד מישראל קוראו "רבינו", היינו, שיש לו שייכות אליו:

מבואר בתניא⁷⁰ ש"אף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת

64 ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב. 68 שבת יא, א.

65 סוכה מה, ב. 69 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ד.

66 ב"ר פל"ה, ב. וראה זח"א רנה, הלי' ת"ת פ"ד ה"ד.

70 פמ"ד.

סע"א. זו"ח ר"פ וירא.

67 משלי יו"ד, כה. וראה זהר שם.

להשיג אפי' חלק אחד מני אלף ממדרגת .. רעיא מהימנא" (ועד שמצינו להלכה שאסור להידמות למשה רבינו, ומי שמדמה את עצמו כו' נענש על זה⁷¹), "מ"מ, הרי אפס קצהו ושמץ מנהו .. מאיר לכללות ישראל כו'", ועד ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה", ולכן נאמר לכל אחד מישראל "מה ה' אלקיך דורש מעמך כי אם ליראה גו"⁷², שגם אצלו "יראה מילתא זוטרתיה היא", כמו אצל משה⁷³, מצד ניצוץ משה שבו⁷⁴. ומזה מובן גם בנוגע לרשב"י:

איתא בזהר⁷⁵ שרשב"י הוא ניצוץ משה רבינו. וכמובן גם ע"פ נגלה, כיון שהענין ד"תורתו אומנותו" שהי' אצל רשב"י הוא כפי שהי' אצל משה, שעיקר ענינו תורה, שהרי "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"⁷⁶ לכל בני", וכמ"ש⁷⁷ "זכרו תורת משה עבדי", "לפי שמסר נפשו עלי' נקראת על שמו"⁷⁸, ולכן נקרא בשם "רבינו" דוקא, אף שהיו אצלו עוד כמה ענינים מלבד נתינת התורה, שהוציא את בני' ממצרים, והוריד להם את המן וכו' — כיון שעיקר ענינו תורה. ולכן, גם ענינו של רשב"י שייך לכל אחד מישראל, כמו ענינו של משה.

ומה גם שענין התורה — שזהו ענינם של משה ורשב"י — שייך בעצם לכל אחד מישראל, שמציאותו היא התורה, כמרומז בר"ת ד"ישראל": "יש ששים ריבוא אותיות לתורה"⁷⁹, ועד ש"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁸⁰.

יג. אך עדיין אינו מובן: הן אמת שבעצם שייך כל אחד מישראל לענין התורה, אבל השאלה היא איך מביאים זאת לידי גילוי, שיהי' אצלו בפועל הענין דתורתו אומנותו, כמו אצל רשב"י!?

והביאור בזה — ע"פ מארז"ל⁸¹ "לא ניתנה התורה .. אלא לאוכלי המן", כידוע הפירוש בזה⁸², שהכוונה היא ללימוד התורה במעמד ומצב שבו היו אוכלי המן בהיותם במדבר, שלא היו להם דאגות מעניני פרנסה

76 אבות רפ"א.

77 מלאכי ג, כב.

78 שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ.

79 מג"ע אופן קפו.

80 ראה זח"ג עג, א.

81 מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.

82 ראה גם לעיל ע' ... [אחש"פ סל"ח]. וש"נ.

71 ראה שו"ע יו"ד סרמ"ב סל"ו.

72 עקב יו"ד, יב.

73 ברכות לג, ב. וש"נ.

74 שם רפמ"ב.

75 שבהערה 24. וראה עמה"מ סב, ד.

סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר דש,

סע"ב [תמו, רע"א]. שז, ריש ע"ב [תג,

סע"ב].

כו', והיו יכולים להתמסר ללימוד התורה מתוך מנוחה מוחלטת. ועד"ז יכול להיות אצל כל אחד מישראל — שיכול להעמיד את עצמו במעמד ומצב שבשעה שלומד תורה אין בעולמו מציאות אחרת מלבד התורה, כך, שבגלוי ובפועל נעשית כל מציאותו באותה שעה אך ורק מציאות התורה — "תורתו אומנותו"!

וגם אם לימודו בפועל הוא זמן מועט ביותר — הרי ידוע מ"ש רבינו הזקן בתניא⁸³ ש"יחוד זה (של כל אחד מישראל — "נצר מטעי מעשה ידי"⁸⁴) — עם הקב"ה שנעשה ע"י לימוד התורה באופן ד"תען לשוני אמרתך"⁸⁵) הוא נצחי לעולם ועד, כי הוא ית' ורצונו למעלה מהזמן, וכן גילוי רצונו שבדיבורו שהיא התורה הוא נצחי, וכמ"ש⁸⁶ ודבר אלקינו יקום לעולם וכו'".

יד. ונוסף לכך שעניני רשב"י שייכים לכל אחד מישראל בנוגע לעבודתו בעצמו בלימוד התורה כו' — הנה כן הוא גם בנוגע לפעולה בעולם:

ובהקדמה — שיהודי לא יכול להסתפק עם עבודתו בעצמו, אלא צריך לפעול גם בעולם, לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁸⁷, כמשל מלך בשר ודם⁸⁸ שרוצים לעשות לו דירה נאה, שצריכים לפנות ההיכל מכל לכולך וכו'⁸⁹.

ובכן: כל אחד מישראל (שממנו יראו וכן יעשו) יכול לפעול בכל העולם, כמו רשב"י שאמר "יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין" — כמובן מהפס"ד⁹⁰ ש"צריך כל אדם שיראה עצמו .. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה כו'".

והכח על כל זה הוא מיום ההילולא דרשב"י, שבו מתגלה ונמשך מבחי' היותר נעלית למעלה מעלה כו'⁹¹ (עתיקא דעתיקא⁹²), ובאופן

83 פכ"ה.

84 ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

85 תהלים קיט, קעב. וראה תו"א יתרו סו, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.

86 ישע"י מ, ח.

87 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר

88 ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

89 בשיחה זו נזכר גם המשל ש"מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש

הדיוט ונבזה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה ויורד אליו .. ומקימו ומרימו מאשפתו ומכניסו להיכלו וכו'", שאז "תתעורר ממילא האהבה כפולה ומכופלת בלב ההדיוט ושפל אנשים הוזה אל נפש המלך כו'" (תניא פמ"ו).

89 ראה לקו"ת בלק ע, ג.

90 רמב"ם הל' תשובה פי"ג ה"ד.

91 ראה סידור (עם דא"ח) שער הל"ג

בעומר דש, ב ואילך.

שההמשכה היא עד למטה מטה, ועד ש"פועל .. לכפר .. גם על הזדונות כו" 93 (ובאופן ש"נעשים לו כזכיות" 94).

ועד שפועלים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ש"יבנה מקדש במקומו" 95 — שגם ענין זה שייך במיוחד לרשב"י, כמובן מהמבואר בפע"ח 96 שהי' למעלה מכל ענין האבלות דתשעה באב כו" 38.

* * *

טו. מאמר (כעין שיחה) ד"ה תניא אמר ר' יוסי זמנא חדא כו'.

* * *

טז. הביאור בנוגע לפירוש רש"י, שלא ביאר מדוע השאלה "וכי תאמרו מה נאכל" 97 לא נאמרה מיד בדין שמיטה, אלא רק בסיום הענין, לאחר (דיני יובל ו) הברכה וההבטחה "ונתנה הארץ פרי" ואכלתם לשובע גו" 98 — ששאלה זו היא (לא מצד ספק או חלישות באמונה, אלא) בכדי להבין פרטי הענין (ע"ד שאלת בן חכם: "מה העדות והחוקים והמשפטים גו" 99): באיזה אופן תהי' הברכה באותן שנים שבהם "לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו" 97 — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס 100 בלקו"ש חכ"ז ע' 183 ואילך.

יז. בנוגע להערות אדמו"ר על הזהר — הנה בפרשתנו יש רק הערה אחת 101, בנוגע לענין שמן המשחה.

ולכל לראש, יש להעיר על טעות בהעתקת לשון הזהר 102 (שעליו כתב אדמו"ר הערותיו) — שהלשון שנעתק הוא "שמן המשחה מימינא שמן למאור כו' מסטרא דשמאלא" (שמלשון זה משמע ששמן המשחה הוא בימין ושמן למאור הוא בשמאל), וצ"ל: "שמן המשחה, מימינא שמן למאור .. שמן משחת קדש איהו מסטרא דשמאלא כו", היינו, ששמן למאור הוא מימין, ושמן המשחה הוא משמאל.

אך צריך להבין: בשלמא ענין שמן המאור שהוא מימין, הרי זה לפי ששמן הוא בחי' חכמה 103, וחכמה היא בקו הימין (כמבואר בלקו"ת 104);

---

92 ראה זח"ג קכח, א. תו"ח בשלח רצה,	99 ואתחנן ו, כ.
רע"ב (בהוצה"ח — רה, ב). ועוד.	100 בשילוב שיחות ש"פ בהר תשי"ט
93 תניא אגה"ק סכ"ח.	וליל ב' דפסח תשכ"ח.
94 יומא פו, ב.	101 לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ע' שכח.
95 רמב"ם ה' מלכים ספ"א.	102 זח"ג קט, ב.
96 שער ספה"ע פ"ז.	103 ראה מנחות פה, ב. תו"א מקץ לט,
97 פרשתנו כה, כ.	א. ובכ"מ.
98 שם, יט.	104 בהעלותך ל, ד.

אבל אינו מובן מהי השייכות של שמן המשחה — שגם הוא שמן, בחי' חכמה — לשמאל דוקא?
וכפי שיתבאר לקמן.

יח. כרגיל בשבתות שבין פסח לעצרת ללמוד משנה במסכת אבות בפרק ששייך ליום הש"ק, ובנדו"ד, פרק רביעי — נתעכב על משנה י"ד (לפי חלוקת המשניות שקבע רבינו הזקן בסידורו), "רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבוא אחריו כו', ואל בינתך אל תשען".

ולכאורה, סדר הדברים במשנה — אינו מובן כלל:

לכל לראש צריכה לבוא ההוראה "אל בינתך אל תשען", שזוהי הסיבה לשאר הענינים — "הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבוא אחריו כו'"; ולפועל נאמר בסדר הפוך — שתחילה נאמר "הוי גולה למקום תורה וכו'", ורק לבסוף נאמר "אל בינתך אל תשען", אף שזוהי הסיבה הראשונה על כל שאר הענינים?

ובפרט ע"פ המבואר בפירוש רש"י במשלי על הפסוק¹⁰⁵ "בטח אל ה' בכל לבך ואל בינתך אל תשען": "בטח אל ה', ופזר מעותיך לבקש לך רב (ע"ד "קנה לך חבר"¹⁰⁶) ללמוד ממנו, ואל בינתך אל תשען", שמזה מוכח, שההוראה "אל בינתך את תשען" היא בהתחלת העבודה, כשצריך להתחיל לבקש לו רב ללמוד ממנו, ועפ"ז יוקשה יותר שענין זה נזכר רק בסיום המשנה, בה בשעה שזוהי הנקודה הראשונה שמביאה לכל שאר הענינים.

וכפי שיתבאר לקמן.

יט. בנוגע להערות אאמו"ר:

דובר כמ"פ שמצד צמצום הנייר והדיו — לא הי' אאמו"ר יכול לבאר כל פרטי הענינים הדורשים ביאור, כבנדו"ד, שלא ביאר השייכות דשמך המשחה לשמאל, אף ששמן הוא בימין.

והביאור בזה, שדרגת החכמה דשמך המשחה שייכת לשמאל — להיותה בחי' חכמה סתימאה, שבה מלובש גבורה דעתיק, שעל ידה נעשה כללות ענין הברורים — בחכמה אתברירו, שקאי על חכמה סתימאה דא"א (כמבואר באגה"ק⁹³), כיון שהמשכה למטה מטה ביותר (לפעול ענין הברורים) היא ע"י גילוי אור עליון ביותר.

כ. הביאור בפרקי אבות:

כיון שענינה של מסכת אבות הוא "מילי דחסידותא"¹⁰⁷, הרי מובן, שלא מדובר כאן אודות מי שנמצא בהתחלת העבודה וצריך להתחיל לבקש לו רב ללמוד ממנו, כפי שפירש רש"י במשלי, אלא כאן מדובר אודות מי שכבר נמצא באמצע העבודה דלימוד התורה, לאחרי שכבר קיים את ההוראה "עשה לך רב" — שצריך להוסיף ולהתעלות בעבודתו, עי"ז ש"הוי גולה למקום תורה";

ולאח"ז מוסיפה המשנה שגם לאחרי שקיים כל הענינים הנ"ל, כך, שנמצא בדרגא נעלית בלימוד התורה, הנה מצד מדת חסידות צריכה להיות הנהגתו באופן ש"אל בינתך אל תשען", שלא לסמוך על סברתו, אלא להתייעץ תמיד עם חבריו כו'.

ועפ"ז יובן דיוק הלשון "אל בינתך אל תשען" — שמשמעותו שהאדם הולך כבר, אלא שבעת הליכתו צריך להשען על דבר מסויים, והיינו, שכבר אוחז באמצע עבודתו בלימוד התורה, ועד שכבר קיים ההוראה "הוי גולה למקום תורה", ואעפ"כ אומרים לו שבמקום ספק כו' אין לו להשען על בינתו.

ויש להוסיף בנוגע לבעל המימרא — רבי נהוראי:

בנוגע לרבי נהוראי — איתא בגמרא¹⁰⁸: "למה נקרא שמו נהוראי, שמנהיר עיני חכמים בהלכה".

ולמרות גודל מעלתו כו' — אומר רבי נהוראי "אל בינתך אל תשען", אלא צריך להתייעץ עם חבריו, ועד — "מתלמידי יותר מכולן"¹⁰⁹.

ויש להוסיף ולהעיר, שמאמר זה הובא בגמרא¹⁰⁸ בהמשך לסיפור אודות ר' אלעזר בן ערך ש"איעקר תלמודי", ועד ש"בעא למקרא החדש הזה לכם אמר החרש הי' לבס", ועל זה אומרת הגמרא: "והיינו דתנן רבי נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבוא אחריו שחבריך יקיימוה בידך ואל בינתך אל תשען".

* * *

שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ולא נהוראי שמו אלא כו', ולמה נקרא שמו נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה".
(109) תענית ז, א. וש"נ.

(107) ראה ב"ק ל, א.
(108) שבת קמז, ב. וראה עירובין יג, ב — בנוגע לר' מאיר ש"לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו": "לא רבי מאיר שמו, אלא רבי נהוראי שמו, ולמה נקרא שמו רבי מאיר,

הוספה

א

בי"ה. יז' טבת תשט"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' טבת עם הפ"נ המוסגר בו (אשר אקראהו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע)...

מה שכותב שעדיין אין לו פרנסה וכו' וכו' הנה תירוצו כתוב בצדו או יותר נכון אינו כתוב, היינו ההעדר בכתיבתו של ידיעות אודות פרנסתו ברוחניות, אשר ידוע שלפום גמלא שיחנא ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא, ולאנ"ש החסידים והתמימים ניתנו כחות מיוחדים בהנוגע להשפעה על הסביבה ומכש"כ על בני ביתו ועל עצמו בעניני התורה ומצות וביחוד תורת החסידות הדרכותי והנהגותי, וכשירבה בפרנסה ברוחניות ככל יכולתו ירבה השי"ת בפרנסה גשמית, ויה"ר שיהי זה בהקדם ובלי מניעות ועיכובים והעלמות.

בברכה.

ב

בי"ה. ד' תמוז תשט"ו
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ... שי

שלום וברכה!

במענה על שאלתו במכתבו מכ"ט סיון, אודות הצעה שקבל להעשות שותף בבית חרשת של נייר צילום וכותב איזה פרטים בזה.
והנה בכלל נכון הדבר, אלא שכמו בכל ענין של שותפות — צריך לברר

א

שלפום גמלא שיחנא: כתובות סז, רע"א. וש"נ.
ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא: נגעים פי"ד מי"ב.

ב

מצילום האגרת.

מהות שאר השותפים והמוג (חאָראַקטער) שלהם, ובפרט שלפי כתבו הנה התעסקותו בזה צ"ל באופן חשאי, שאז נוגע עוד יותר המוג של השותפים. ופשוט שאין כוונתי בהוספה זו להחליש את ההצעה, אלא רק לזרזו שהחקירה ע"ד הני"ל תהי' ברורה. ובודאי נמצאים כמה דרכים לבירור בזה והשי"ת יצליחו.

כמדומה שכבר העירותי במכתבי אליו, אשר הצנור והכלי להמשכת ברכות השי"ת וקבלתן – הם עניני תורה ומצות. ובהנוגע לחסידים אני"ש ולתמימים – גם לימוד תורת החסידות והליכה בהדרכותי ומנהגי'. ולכן כשכותבים ע"ד הוספה בענינים גשמיים יש לכתוב גם ע"ד הוספה בענינים הני"ל. ולצערי הנה כמה מאני"ש ואפילו מהתמימים לא רק שאין כותבים עדי"ז, אלא שכנראה אין שמים לב להני"ל. ומטובו לעורר את עצמו עדי"ז, ולפרסם להכותבים אלי – הקרובים אליו ויש לו השפעה עליהם – כל האמור לעיל. והלואי כבר התנהגו באופן זה בעבר – שהיו נמנעים כו"כ ענינים.

מ"ש אודות הלחץ דם של זוגתו תחי' – כמדומה שכבר אמרתי לה גם בהיותה כאן, שהיסח הדעת הוא מהדברים ודרכים הכי טובים בזה. ובפרט לאחר שראתה חסדי השי"ת במוחש בענינים אלו, הרי בודאי אפילו הנהיב מודה שיש לסמוך לגמרי על השי"ת ואין מה לחשוש כלל.

בודאי נוהגים גם הרופאים באה"ק ת"ו להשתמש – בהנוגע ללחץ דם – בהתרופות הנעשות מהצמחים דהודו.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל, ולנחת חסידותי מכל יו"ח שיחיו – הוא וזוגתו שי'

מ. שניאורסאהן

נ.ב. לפלא שאודות השתתפותם של אני"ש שי' בעניני הקמת החזית הדתית – נודעתי מן הצד, ובכמה פרטים. וממנו וכן מהשאר – לא היתה בזה כל ידיעה.

שכבר העירותי .. ולכן כשכותבים .. יש לכתוב גם כו': ראה עדי"ז גם אג"ק חי"א אגרת ג'תסו. ג'תקטז. ג'תצד. ובכ"מ.
בעניני הקמת החזית הדתית: ראה אג"ק חי"א אגרת ג'תפט, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק חכ"ו אגרות ט'תרמח"ט, ובהנסמן בהערות שם.

ג

בי"ה. ו' מני"א תשט"ו

ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מכ"ה תמוז, וכבקשתו יזכירו את בי"ב שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולפלא [ש]אף שמעורר אני את אני"ש מזמן לזמן שכשכותבים ע"ד הצטרפות הנה צריך להוסיף ג"כ בהצנור והכלים לקבלת ברכות השי"ת בזה והם הענינים דתומ"צ כמובן, הנה גם הוא עובר ע"ז בשתיקה לגמרי (מקבי"ע שלו בתורת הנגלה ותורת החסידות ובהשפעה על הזולת שעשה ג"כ בזה), ובודאי נוסף על שלשת השיעורים הידועים בחת"ת הנה לקח מסכת בחלוקת השי"ס [ו]לומד — עכ"פ חלק — מפרשת השבוע בסדרה החסידותית (היינו בתורה אור ולקוטי תורה) וכו', והשי"ת יצליחו להוסיף בזה מזמן לזמן.

בברכה לבשו"ט בכל האמור במכתבו ובכל האמור לעיל.

ג

שמעורר אני את אני"ש .. שכשכותבים ע"ד הצטרפות כו': ראה עד"ז לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמך בהערות שם.
מקב"ע: = מקביעות עתים.

לעילוי נשמת

הרבנית מרת **רחל דוואשא** ע"ה

בת הרה"יח הרה"ית ר' **ישראל** ז"ל

בת חסיד, אשת חסיד ובעלת מוחין ורגש חסידותי

נפטרה י"ט ניסן, ג' דחוו"מ פסח, ה'תש"פ

אָלְטֵיִן

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות